

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztőség:
Kazinczy-utca 1. szám, földszint,
balra.

Bérmertelen leveleket csak ismert
kéztől fogadjunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Kazinczy-utca 1. szám, földszint,
balra.

Hirdetéseket díjazás szerint.
Egyes szám 5 kr. ünnep- és vasárnap
utáni szám 3 kr.

Megjelen hétfőn és ünnepek után is.

Előfizetési árak:

Helyben hazhoz hordva:

Egész évre	12 frt.
Fél évre	6 - 4
Negyed évre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.

Vidékre postán küldve:

Egész évre	14 frt. — kr.
Fél évre	7 frt. — kr.
Negyed évre	3 frt. 50 kr.
Egy hónapra	1 frt. 30 kr.

Hirdetéseket helyben fizetendő.

A társadalmi erők közreműködéséről.

Világos, július 26.

Ha körül tekintünk a continentalis államok előhaladt kereskedelmi- ipar és földmívelési viszonyain és figyelemmel vagyunk azok fokozatos fejlődésére, arra a meggyőződésre jutunk, hogy ott a társadalmi erők közreműködése eredményezte az óriási sikert s főleg az ipar emelkedésének ez adta meg a lendületet.

Vegyünk tehát erről példát és segitsünk önmagunkon, támogatva alkotmányos kormányunkat, — mert egyedül attól várni mindent, annyi volna, mint asült galamb-féle indolens semmittevő tétlenségbe merülni, és anyagi helyzetünk emelését a gondviselésre bízni.

Es a mennyiben nem elég serkentő a continentalis államok óriási haladása, — tekintünk az oceaán környezte sziget-világ colonialis terjedésére és azon mérhetlen kincsekkel magában foglalt birodalomra, Albionra és annak kizárólag kereskedelemre alapított és kivívott hatalmára, mit, mondhatni, a keletindiai társulat ernyedetlen működésének köszönhet.

Hol mutathat fel a világ oly hatalmat, mit azok társulási erejükkel kivívott és egy világrészét a civilizációnak meghódítva, vas kézzel uralkodtak évtizedeken át és oly fegyveres erővel rendelkeztek, milyennel kevés koronás fő dicsekedhetett és midőn művészt nagyobbára befejezték, — a kereskedelem feletti őrökös és vezetéssel meg kellett hogy elégedjenek, mert az anyarszág megokolta egy társulatnak ilyen hatalmát, a közkormányzatot a háderővel együtt magához vona és ezzel a megkezdett művet befejezésre juttatta, a nélkül, hogy ama társulat erejét gyengítette volna, sőt érdekazonosság alapján, oly mérvben emelte, hogy ma Británia jólétével túl szárnyalta a világ minden birodalmát.

Igaz, hogy mi azon természeti előnyökkel nem rendelkezünk és a vízi s szárazon való közlekedés annyi és oly mérvű könnyítő eszközeit meg se közelíthetjük, — mind a mellett, ha a nagy Széchenyink által megkezdett utat, — következetességgel, haladásunk

egyedüli irányt adó vonalának tekintve, — nem haboztunk volna azon egész erővel közreműködni, ma nem csak hazánk fővárosa, de a vidék is emelkedőbb helyzetnek örvendene és nem pangana, mit leginkább a társulás hiányának és egyesek elszórt eredménytelen küzdelmének tulajdoníthatunk.

Ezzel azonban nem akarom állítani, hogy az utóbbi időben nem történt, főleg a közlekedés terén, a kereskedés előnyére sok oly üdvös és a társulati erőknek köszönhető intézkedés, mi által a pangásnak indult kereskedés s kis ipar oly lendületet nyert, hogy ha nem is versenyezhetünk a cultur államok óriási productiv erejével, de el láthatjuk a belsükségletet, mi leginkább a gyárak megindult emelkedésének köszönhető, habár annyira túl vagyunk halmozva a külföldi gyártmányokkal, hogy nem lehet csodálni, ha a versenyben a hazai ipar előnyre nem vergődhet.

Ez azonban ne csüggesse iparunk lendületének tényezőit, sőt inkább nagyobb munkaerő kifejlesztésére serkentse, mert előbb-utóbb elérjük fokozatos haladással az ipar terén azon magaslatot, mi az önértetnek a legbiztos alapul szolgál.

Mert ha vissza tekintünk a 48 s 49 évekbeli helyzetünkre, csak is örömmel tapasztalhatjuk, hogy a vaspályák emelkedése és iránya, nem csak a fővonalak okszerű berendezésével, de a helyi érdekű mellékvonalak szaporításával és ezzel a hangulyzott társulati erők igénybevételével, — ma már oda emelt bennünket, miszerint a külfölddel szemben elmondhatjuk, hogy legnagyobb részt megtettünk erőnkhez képest mindent, mit hazai szempontból többé mellőznünk nem lehetett, s ezenfelül a culturális téren is kifejtett tevékenységünk nem csak elismerést, de méltánylást is eredményezett számunkra.

Tekintve mindezeket, szerintem most már a vidékek érdekeinek felkarolását tegyük feladatunkul és igyekezzünk azokat közlekedési vonalaink kiépítésével a világ forgalmi körébe bevonni és a civilizációnak lüktető erejével elősegíteni, — mert a merre a gőz ereje halad és behatol, ott a jólét is gyökeret ver és vele a polgárosodás

karöltve jár; a pessimismust csirájában megsemmisíti, — a mi leginkább szolgált gátul a közfejletésnek és a more patrio lassu haladásnak volt okozója.

Ime itt a példa: A megyénk közepét a középpontból kiindulva átszelő arad-csanádi egyesült helyi érdekű vaspálya, mely nyugat és délkelet-felé haladva működésével oly szép előnyöket ért el, milyeneket helyi érdekű pálya felmutatni e hazában nem képes; — pedig mennyi orthodox nézettel kellett küzdenie, még a társulati erők, ama bal nézeteket legyőzve, letették alapját a kereskedelemre, földmívelésre és iparunkra oly előnyös vasutnak és ma már a rozszakarat is be kell hogy ismerje, hogy a Körös kies völgye nem csak a turistáknak szolgál üdítőül, de a hegylánczolat kebelében rejlő kincsek kiaknázásával a fátlan, kő- és vas anyagot nélkülöző vidékeknek fedezi szükségleteit, — és ezzel megyénk eddig elzártnak, saját zsirjába fulladó közlakosságának új életre vergődését elősegítette, és ha a nagyobb birtokosok saját előnyüket tevékenységgel fokozni igyekeznek, hazánk e szép vidéke a legkeresettebbek közé fog tartozni és ha gróf Valdestein, a sebesi uradalom tulajdonosa, a megkezdett irányban haladva, a menyhási üdítő völgyben fekvő fürdőnek primitív helyzetéből kiemeléseire figyelmét fordítani nem késnd, — e megye közönségének oly megbecsülhetlen szolgálatot tenne, mit ha saját anyagi haszna érdekében elmulasztana, oly balfogást követne el, — hogy azt helyre hozni csak is társulás által lehetne; — azonban felsem tehető, hogy ennyi áldozatkészség tanúsítása után, megkezdett nemesei irányu művét befejezetlenül hagyja.

De ha már a társulati erők igénybe vételével gőzerővel behatoltunk a kies Körös völgyébe, — a minek előnyeiről és a bérceinek gyomrában rejlő kincseikről, még 1868. évben az »Aradi Lapok« című politikai napilapban annyi előítélettel szemben küzdöttem és megnyugvásomra annak létesítését porszemmel bár elősegíteni igyekeztem, — ne feledkezzünk meg megyénk egyik méltán számításba veendő másik vidékéről, — az ugy

nevezett Lunkáról sem, melynek éltető székhelye Borosjenőnél két mértföldnyi csekély távolságra fekszik és vezessük be a Klein és Karger társulati igazgató által épített és ma is forgalomban lévő pályatestet Csermőig, mert ma azon vidék kereskedelmi ugy ipari s földmívelési tekintetéből, fekvésénél fogva, az állat-tenyésztés, gabona termelés és Északbiharmegye mérhetlen érdeinek felhasználásával, a forgalomnak kimeríthetetlen anyagául szolgálhatna.

Mondhatná valaki, hogy ez pro domo sua-féle elmékedés, miután Csermő m. városa területén fekszik történetesen mint egyezer holdnyi nemesei birtokom és hogy annak előnyéért küzdök; igaz, hogy mindennek első sorban maga felé hajlik a keze, de az is igaz, hogy egyesek érdeke azonos lehet a közével, p. l. egy malom emelésével a köznek használnak, habár magunknak építettük is, s a forgalom ad mindennek lendületet. — E szerint szövetezzünk és a társulati erők közreműködésével adjunk éltető erőt s lendületet mindennek, mi államiságunk felvirágzására szolgál; ne várjuk a sült galambot, hanem tegye meg mindenki erejéhez képest azt, mit polgári s családi kötelemi igényelnek és parancsolnak.

Sánka Lajos.

A költségvetési előirányzat. Az egyes miniszteriumok jövő évre szóló költségvetési előirányzataikat már régebben átdadták a pénzügyminiszternek. E költségvetési előirányzatok, a honvédelmi miniszterium költségvetésének kivételével, mindannyian jelentékeny megtakarításokat foglalnak magukban, és előrelátható az is, hogy az augusztus hó folyamában tartandó minisztertanács, a melyen az egész költségvetés tárgyalás alá kerül, az egyes előirányzatokat, a mennyire lehetséges, még tovább is le fogja szállítani.

Az adóbehajtás tárgyában egy rendelet intézett a pénzügyminiszter az adófelügyelőkhöz. Ez a rendelet majdnem szóról-szóra megegyezik azzal, melyet Szapáry és az előtte volt pénzügyminiszterek aratás után minden évben kibocsátottak. Tízszá, mint a pénzügyminiszterium ideiglenes vezetője, az idén szintén aláírta és kibocsátotta ezt a szokásos figyelmeztetést. Az ellenzéki lapok azonban ebből a dologból is Tisza ellen faragnak töréte puba kacsóit fáradi szemhéjára s már öt percczel később az álmok boldog országában barangoltam.

Almomban ismét hallottam az Izbuk moráját s várakozásteljesen néztem az üregbe; egyszerre csak a víz helyett egy gyönyörű szép tündér jött elő s valóban az uraknak igazuk volt. Nem hölgy, de egy csinos magas férfi alakjában tűnt elő, sötét szőke hajjal és szende kék szemekkel, melyek mosolyogva tekintettek reám; én pirulva sőtűttem le szememet s hallgattam kedves csevegését; hangja ösmerősenk tetszett s mintha finom vonásokat sem most láttam volna először. Végre bátorságot vettem magamnak s megkérdeztem, hogy mily természeti csoda az az Izbuk? — Jójón velem s én megmutatom kedvednek — mondá kellemes cseugó hangon, mialatt hamiskásan mosolygott piros ajkával. Karját nyújtá s mi mentünk az üreg felé.

Tessék belépni! mondá s elereszté karomat. E pillanatban egy hideg zuhanó ömlött nyakam közé. En visszafordultam, hogy szemrehányást tegyek neki, de a tündér eltűnt. A hideg víz nyakamról végig folyt hátamon s én — felebredtem.

Anyám állott ágyam előtt egy kis hideg vízzel, igyekezve felkeltetni mély álmomból. Midőn teljesen ébren voltam, ama meggyőződés érelődött meg bennem, hogy a férfiak mind csalják, meg akkor is, ha tündérek...

Még másnap is fáradtak voltunk a sok kocsiázástól, pedig sietnünk kellett magunkat ápihenni, mert a rákövetkező napon volt a gajnai leányvásár, melyhez mi is előkészületeket tettünk.

A hölgyek részére már volt korsi rendele, de ne higgyék önk, hogy mivalami kényelmes ruganyos hintó tüzes paripákkal, oh nem! csak egy, négy jámbor ökörtől voutatott paraszt szekér. En persze, csak egy tapasztalt örömben, mikor számomra a csinosan felnyergelt mokány lovat elővezették, mindjárt ráültem s végiglovagoltam az udvaron.

Már láttam magamat felfelé haladni a hegyen türelmes lovacska-m bűtán, mint a regényes kor lós amazonjai. De szép terveimet elmosta az eső, szép lovacska-m elvittek gazdájához, pedig olyan szép frou-frou

két. Ha az adót kéri az állam, az kegyetlen-ség, — ha meg valamire nem telik, akkor — tönkrement az ország. Vajjon akad-e még olyan könnyűhívő jámbor polgár, a ki ad valamit az ellenzéki lapok ilyen évenként visszatérő tirádáira?

Egy új csapás.

(A baranya-selyi-eszéki óriási jégverés.)

— Az »Aradi Közlöny« tudósítójától. — Siklós, júl. 26.

A július 23-án Siklóst és környékét ért catastrophának borzalmai csak most tárnak egész rémületességükben szemünk elé.

E csapás bátran sorolható azon iszonyu szerencsétlenség közé, melyek e szegény országot ez évben oly elremitő számban sújtották.

A statisticus dolgához tartozik ugyan meghatározni, a magyarországi ez évi veszedelmekből melyiket illeti a szomorú nevezetesség elsőssége, de annyi minden közelebbi és számi pontos adat nélkül már is constáltható, hogy kár dolgában ha nem is az első (hozzávetőleg a két milliót megközelítő kárrol beszélnek), de borzalmasságát tekintve, valószínűleg az első helyre e z tehető, mert rettenetességének az adja meg az indokát és e nembe prioritásának onnan a magyarázata, hogy az elemek tomboló ereje egy rövid fél óra alatt végzett a veritkes munka sikerével és az édes remény évek során át nélkülözött gyönyörű kiltátsaival.

Beszerezett részleteink első sorban arra utalnak, hogy a catastrophá földrajzi vonalát tágtusuk, mert csupán Siklósról és környékéről beszélni annyit tenne, mint a közönséget tájékoztatlanul hagyni és az isten ostora rangjára emelkedett csapást kegyelmes jelleggel felruházni. A vihar és jég — mint hallom — Baranya-Selyétől Eszékiig (és hihetőleg azontúl is) grassált, kiválóan a Dráva mentén, annak magyarországi egy mint szlovéniai részét a sző szoros értelmében pocskká téve. Nevezetes az, hogy mindenütt a siklósi hegyláncz alatt folytatta pusztító útját, s ez szokatlan szélszélnek köszönhető, hogy a szőlők érintetlenül maradtak. A baranyavári hegyen azonban, — mint beszélük, nem dicsekedhetik ily relatív szerencsével, a mennyiben ott a szőlőknek is kijutott bő rész.

A hetek óta tikázott hőség után az eső epedve várók jölesét örömmel és édes várakozással látták a felhőket s zombaton a déli órákban gyülekezni, és még délutáni 3 órakor sem gondolta volna ki sem, hogy az oly kedvesen fogadott fellegek megsemmisítő részt rejtenek mélyökben. Negyed 4 órakor nyugatról hirtelen orkán, forgószél támadt, mely sürű és átláthatatlan felhőkbe kavarta fel az utcák és mezők porát. E bevezetésre a kedélyek jogos aggálylival lehettek a következők iránt. A háztetők cserepei erővel hullottak az utcákra és szerencse volt, hogy

vágtam neki, hogy mintál vehette volna bármely friseur.

Kedzeiben vigasztalhatlan voltam, hogy nem láthattam a kiállított szép fátákat, de később megnyugodtam az isten akaratában, mert elkerültünk az a kedves jégesől, mely a kirándulókat agyon áztatta. A mit sajnáltam az az volt, hogy nem láthattam a nap felkelését, a mikor — mint Tompa, kedvenc költem mondja... elindul az ég meredekjén aranyos kűllön sebes szekerében.

Az előtt igen érdekes volt a gajnai leányvásár. A csinos oláh fáták legzebb katri-czáikat vették fel az alkalomra, belkőkre agatva arany s ezüst pénzkeiket. Azonkivől felvitték egész kelengyüket, juhaikat, teheneiket, egy szőval mindent, a mi a menyasszony nászhozományát képezte. Akkor aztán jöttek a leányékn s megismerkedtek a leányokkal; a melyik megtetszett azt megkérték s megtörtént az eljegyzés. A oláh fáták nem ösmereték jövendőbeli férjük jellemét, egy szőval látás után oda adák kezüket s kezével együtt természetesen szívüket is. Vagy talán az oláh fáták ott a hegyek között nem is értik a szerelem magasatos fogalmát s nem tudják, hogy ez a házasság alapköve s csak az erre épített boldogság lehet tartós?...

Mai napsg a leányvásárnak csak neve van meg, mert a leányok helyett csak kuzsát kapát és bucsókortól lehet látni s így teljesen kivetkezett ősi jellegéből.

Mindannak dacára kissé duruzoltam az otthon maradás és a rut idő miatt, de végre kibékítetek a szép piros pettyes pisztrángokkal megírt öreg mőczok, nem annyira az ó magas személyiségük, mint inkább a sok megenni való halacska által, melyeket előmbre raktak s melyekkel — miután izletesen el lettek kesztve — jól körülraktuk a lelkünket. Kár, hogy a hal néma, mert ellenkező esetben sokat tudtak volna beszélni, a Gajnaról, melynek gyors folyása jéghideg patakjából halászták ki őket.

Azt a sok kellemes és kevésbé kellemes emléket, mely barangolásomhoz fűződik, sok lenne feljegyezni; valamennyi közt az a legkedvesebb, melyet nem tehetek a többi eltemetett emlékek lomtárába s ez egy kedves kis özike, melyet a hegyek közül emlékü magammal hoztam. Forge labai s oly gyö-

Az »ARADIKÖZLÖNY« tározaja.

(Július 28.)

A hegyek közt.

(Utazási emlékeim.)

— Az »Aradi Közlöny« eredeti tározaja. —
Írta: Eötvös Margit,
(Vége.)

Mi azallat türelmesen vártuk a tündér felébredését s nem is kellett soká várakoznunk. Tompa moraj hangzott fel a föld alól s lassacskán emelkedett a víz. Nosza be a medencébe. A víz folyton nőt, egy pillanat még iszonyu sikoltózás és fogvaczogtatás közt csak egy zuhogott vállainkra az Izbuk jéghideg tisztító vize. Öt percig folyton zuhogott, végre csendesedett s nemsokára teljesen eltűnt szemünk elől. Oly könnyűnek éreztük magunkat, mintha minden bűnünkől megszabadultunk volna; sietünk öltözködni s a férfiaknál tisztelünk tenni. — Lám, nem vagyunk bűnösök, nem bizony — hangzott mint egy ajkáról s az egész hölgyközörsz az aratott diadaltól boldogan s a fűrdőtől kissé lankadtan beveredett le a fűbe, képviselve ott a hiányzó erdei virágokat.

Most tehát önkön a sor, majd meglátjuk, mennyire állnak a tündér gráciájában, — mondám s átréve a nyárs forgatás nem épen kellemes tisztjét, marsot futjunk az uraknak. Elmentek, mi pedig ott maradtunk, minden figyelmünket a pecsenyeforgatásra irányítva; a vespécenyé, meg az ezen alkalomra halálra ítélt liba a tűz forró csökjaitól lassacskán pirulni kezdett s háromnegyed óra alatt, mely idő a várakozók előtt öröklétnék tűnt fel, — pirosra, ropogásra volt sülvé.

A jó illat ugyancsak esiklandozta szag-láló szervünket, de már az urak nélkül csak nem akartunk hozzálátni. A nyársat leeresztük a földbe s vártunk egy kis ideig; de miután a türelmem csak a férfiak és a birkák erenye mi is megokaltuk a dolgot s lekiáltottunk a völgybe az Izbukra nyugtalanul várakozó férfiaknak: hogy soha ne várjanak, úgy is látszik már, hogy bűnösök s hibába várnak a haragos tündér bocsánatát; inkább siessenek fel,

ha nem akarják magokat az éhenmaradás veszélyének kitenni. Az volt a felelet, hogy adig nem jönnek, míg a tündért ki nem engedtelik. No hát csak engedteljük, mi addig éhes gyomrunkkal kezdünk békealkudozásokat. Alig villant meg kezükben az életere fent kés, midőn nagy örömriváltság hallatszik fel hozzánk: Jön az Izbuk! Mi figyelemmel letünk s hallgatottunk, de legnagyobb örömmel párosult meglepetéssel tapasztaltuk, hogy az urak bűnös lelkeiket még egy bűn-nel tetézték s megrestelve a dolgot fullenttek. Az Izbuk nem jött, de ő kelmeik bizonyosan megeheztek s ez vezette a leleményességre.

Csak arra kérem Önöket, meg ne mondják nekik, hogy elárultam őket; különben a nőkre ugys ki van már mondva a seutentia, hogy pletykák, miért lennek hát én az egyedüli kivétel. Az igazat egyébiránt mindenki-nél a szemébe is megmondom s most is ismélelem, hogy bizony ők fullenttek, mikor tettették örömmel ámitani akartak bennünket.

Alig telt el tíz perc, midőn a lombok alól előbukkant a vigan nevető férfisereg; az egyik a kezét dörzsölés panaszkodott, meny-nyre megfázott a hideg fűrdőtől; a másik a fogait verte össze az állítólagos hideg fűrdő után, mialatt megfélelekezett a gyönyöző ver-jetéről, mely homlokát a szőnyű hőség miatt ellepte; mi persze nem tudva magunkat visszatartani, mint egy chorusban hangos habotával togadtuk őket. Sejtették talán a zivatart, mert összenéztek, de azért nem felejtették el szerepeiket. Epen hozzá akartunk kezdeni az ingerkedéshez, de ekkor — a völgyből tompa moraj hallatszik, s utána hangos lörögással zuhog alá az Izbuk vize. Lát-tak, hogy el vannak áruva; az Izbuk nem szokott 10 percznyi időközben előbugyogni. Ugy levoltak hintve, akáresak a nyakuk közé ömlött volna az a víz. Most aztán megered-től mint valami armer Sünderek. — Végre azt sőtötték ki az urak nagy bölcse, hogy az a tündér alkalmasint nem hölgy, hanem férfi, még pedig udvarias férfi, ki a hölgyeket ezért nem hagyta soká várakozni. Az elbizakodottak még azt képzelik, hogy köztük is lehetnek angyalok... igen ám, angyal bürbe bujtatott — ördögök.

